

8. Asimov I. I, Robot. Reprinted in the UK by Voyager, 2001. 256 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ЛЕКСИКИ ТА ТЕРМІНІВ. ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДНОСТІ ТА НЕПЕРЕКЛАДНОСТІ

Полов'юк С. А.

гр. змАУП-21

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філос.н, доцент Кравець С. В.

Галузь юридичної термінології нестримно розвивається, змінюється та викликає неабиякий інтерес багатьох науковців. Відповідно, можна констатувати, що проблема перекладу юридичних термінів є актуальною в усьому світі. При роботі з такою галузевою лексикою доволі часто можуть виникати різноманітні труднощі.

Перш за все це пов'язано з існуванням різних варіацій термінів у вихідній і цільовій мовах. Під час перекладу перекладач повинен постійно порівнювати дві правові системи країн, з мовами яких він/вона працює. Необхідно також визнати, що юридична мова країни відображає її культуру, і перекладач, що працює зі сферою юриспруденції, повинен розуміти культурні відмінності різних правових систем, особливо тих суспільств, до яких він/вона звертається у своєму перекладі [4]. І. Сімоннес стверджує, що «такі проблеми у перекладі виникають тому, що кожна правова система/культура має свою специфічну концептуальну структуру. Відмінності між правовими системами, наприклад інститути права, судові системи та процедури у судових залах дуже відрізняються, особливо коли мова йде про загальне та цивільне право» [6, с. 92]. Крім того, труднощі можуть виникнути при роботі з багатокомпонентними термінами, оскільки зазвичай вони не мають стандартних еквівалентів. Синтаксична структура є ключовою при перекладі, коли ми аналізуємо багатокомпонентні юридичні терміни. Цей факт пояснюється відсутністю цих лексичних елементів в єдиній системі юридичної термінології. [5, с. 10].

Отже, серед основних проблем, які можуть виникнути під час перекладу юридичної термінології, є:

1. Неможливість виконання перекладу

І. Кобилякова стверджує, що «кожна правова система має свої особливості та словниковий запас, який використовується для вираження понять. Норми цієї правової системи впорядковані за категоріями, вона має техніку для вираження цих норм і їх тлумачення, вона пов'язана з поглядом на сам соціальний порядок, який визначає спосіб застосування права і формує саму функцію права в даному суспільстві». Через культурні відмінності країн вихідної та цільової мов деякі елементи їхніх правових систем можуть відрізнятися, і через це вони не можуть бути перенесені між обома мовами для виконання перекладу [1].

2. Відсутність еквівалента

Іноді достатньо застосувати еквівалент, який вживається як у вихідній, так і в цільовій мовах. Або, як варіант, перекладач може локалізувати деякі елементи для кращого сприйняття інформації читачем. Однак, через культурні відмінності існує велика ймовірність відсутності аналогічного еквівалента в правовій системі мови перекладу [1].

3. Переклад речень пасивного та активного станів (наприклад з англійської мови).

В офіційних документах з використанням юридичної англійської мови зазвичай використовуються формальний стиль та пасивний стан. Однак пасивний стан

використовується не в усіх мовах. Переклад тексту з пасивного стану на активний може бути досить складним завданням для перекладача.

Через перелічені вище причини, в практиці перекладу існують поняття перекладності та неперекладності. Відповідно, якщо оригінальний текст має еквівалент у цільовій мові, і виконати переклад можливо, використовуючи його, таке явище називають перекладністю. Однак, через відмінності на мовному та культурному рівнях можуть виникнути певні труднощі у підтримці узгодженості значень, що визначені в тексті вихідної мови, і саме це можна назвати неперекладністю.

Відповідно розрізняють два види неперекладності – мовну та культурну. Дж. Кетфорд стверджує що: «у лінгвістичній неперекладності функціонально релевантні ознаки включають деякі, які насправді є формальними ознаками мови вихідного тексту». Якщо цільова мова не має формально відповідних ознак, ми можемо дійти висновку, що текст або елемент є відносно неперекладними. Це явище часто трапляється у випадках, коли функціонально релевантною ознакою є багатозначність, властива тексту вихідної мови (наприклад, каламбур) [2, с. 94].

Зовсім інша проблема виникає, коли функціонально доречна для тексту вихідної мови ситуативна ознака повністю відсутня в культурі, частиною якої є цільова мова. Така ситуація може призвести до так званої культурної неперекладності [2, с. 99]. Саме цей вид найбільше зустрічається при роботі з текстами юридичного спрямування.

Найчастіше явище неперекладності виникає при роботі з власними назвами. Для кращого розуміння цієї проблеми, розглянемо назву державного органу Верховна Рада. В даному випадку навести еквівалент, який би повністю відповідав юридичній культурі інших країн, неможливо. Саме тому, у більшості перекладів використовується техніка транслітерування (*Verkhovna Rada*). Такий варіант навіть є затверджений самим державним органом. Звичайно, такий переклад не буде зрозумілий англійськомовному читачеві, якому не знайома культура та система розподілу влади в Україні. Саме тому, якщо це дозволяє стиль тексту та мета, яку переслідує перекладач, то можливо також надати окремо пояснення до власної назви, наприклад: *Verkhovna Rada of Ukraine (The sole body of legislative power in Ukraine, i.e., the Parliament)* [3]. На підставі цього прикладу можна дійти висновку, що, маючи справу з неперекладністю терміна (особливо власних назв організацій, державних органів тощо), назву краще не перекладати, щоб не спотворювати зміст, який вона передає.

Отже, працюючи з перекладом офіційних документів та загалом з текстами юридичного напрямку, перекладач повинен бути особливо обережним і звертати увагу на всі вище перелічені труднощі, для уникнення неадекватного перекладу та правильної передачі інформації від однієї культури до іншої.

Література:

1. Кобякова І. К., Габенко М. Проблеми перекладу юридичних текстів в умовах європейської інтеграції. Філологічні трактати, Том 9, № 4, 2017;
2. Catford J. C. *A Linguistic Theory of Translation: an Essay on Applied Linguistics*. London: Oxford University Press, 1965, с.93 - 103;
3. *Constitution of Ukraine, Chapter IV, Article 75*, URL: <https://rm.coe.int/constitution-of-ukraine/168071f58b>, (дата звернення: 06.10.2023);
4. Recalde D. *The Difficulties of Legal Translations Explained [Електронний ресурс]* / Denise Recalde, 2016. URL: <https://www.daytranslations.com/blog/legal-translations-hard/>, (дата звернення: 05.10.2023);
5. Sadovska M.I. *Syntactical Peculiarities Of English And Ukrainian Legal Terms*. Kyiv, National Technical University of Ukraine “Kyiv Polytechnic Institute”;

6. *Simonnes I. Challenges in legal translation – Revisited. NHH Norwegian School of Economics.*

ПЕРЕКЛАД ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРИЛЕРА ДЕНІЗ МІНИ «CONVICTION»

Полушкевич В. О.

Гр. ПЕРм 1-22-1.4д

Київський університет імені Бориса Грінченка

Наук. керівник – к.пед.н., доцент Меркулова С. І.

Психологічний трилер в останні роки завоював шанування та велику популярність серед читачів, пропонуючи не просто переглянути чи прочитати щось, але й пережити, та навіть зануритися в глибини людської психології, де розмежовувати реальність та фантазію стає майже неможливо.

Психологічний трилер – один із піджанрів гостросюжетної літератури. Його основна відмінність – концентрація на емоційному стані та психіці персонажів [5, с. 1050]. Для роботи над перекладацьким проектом було обрано психологічний трилер Деніз Міни «Conviction». Книга «Conviction» Деніз Міни – яскравий приклад цього жанру. Авторка справді вміло грає на емоціях читачів. У книзі піднято майже всі важливі соціальні теми: від сексуального насильства, фінансових махінацій та мимовільного героїзму до сили соцмереж. Трилер «Conviction» має досить специфічну атмосферу, що охоплює відчуття параної, сумніви, подвійні особистості, що створена автором з використанням засобів інтертекстуальності.

Інтертекстуальність відіграє важливу роль у психологічних трилерах, сприяючи глибокому розумінню та збагаченню внутрішнього світу твору. Цей концепт вказує на взаємодію різних текстів (літературних, кінематографічних, інших творів мистецтва), коли один текст (або твір) взаємодіє з іншим через цитати, алюзії, центон, пародії, ремінісценції, спільні мотиви, стилізацію, пастиш, переспів тощо [2].

У творі Деніз Міни «Conviction» інтертекстуальність, відтворена історіями з минулого героїв, роздумами головної героїні над визначенням термінології злочину, текстами підкастів, що переплітаються з історією головної героїні. Це додає поглиблення і складності даному психологічному трилеру, збагачуючи його текст.

Інтертекстуальність в психологічному трилері «Conviction» використовується з наступними цілями:

- *Створення глибшого контексту:* інформація з подкастів, які слухала головна героїня, Анна, надає аудиторії додаткову інформацію, щоб допомогти зрозуміти складні аспекти сюжету чи персонажів.

- *Підсилення атмосфери:* посилання на факти з минулого героїв створюють атмосферу підозри, загадковості та таємничості.

- *Створення внутрішніх конфліктів:* роздуми головної героїні щодо злочинів створює внутрішній конфлікт головної героїні, коли вона стикається з моральними дилемами.

- *Грайливість і рефлексія:* спосіб творця трилера створити гру з аудиторією та провести її в таємничому світі, де необхідно розгадати загадки.